

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. VII. De Irregularitate & Cessatione Virtutum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

det à corpore in fieri, & si connaturaliter extra corpus conservetur: prout etiam impetus, pendet ab impellente in fieri, & si non in conservari. Fides itaque (idem cum proportione est de spe) semel infusa manet connaturaliter, donec demeritoriè expellatur; prout expellitur non per quodcumquè destruitur charitas, sed per peccatum mortale infidelitatis, juxta *Trident. sess. 6. c. 15.* Quocirca fides semel habita manet in peccatore fideli, eò quòd is expulsiōem fidei non demeratur. Quamvis hoc supposito, consequenter possit pariter manere ad fidei exercitium causandum, quantumvis ob hoc præcisè non remaneret: prout ob simile exercitium non manent etiam juxta Alios virtutes morales per se infusæ in peccatore, qui proinde actus illarum exercet cum auxilio Dei actuali. Cum quo similiter eliciuntur actus earundem (quæ juxta Alios non infunduntur ante charitatem, quantumvis præviè eliciantur actus illarum) ante primam justificationem: & consequenter cum eo elici possunt ipsi actus fidei hanc justificationem præcedentes; maxime cum perfectam conversionem ad fidem ordinariè citò sequatur perfecta justificatio. Neque est connaturalius, ut ad primum v.g. actum fidei infundatur habitus: quemadmodum etiam juxta Alios non est connaturalius, ut ad supernaturales actus virtutum moralium infundantur peccatori habitus proportionati ante charitatem: nec ut ad actus fidei elicitos à peccatore mox sequatur augmentum habitus infusi.

Ipsè insuper actus fidei non est dispositio connaturalis, sed ex arbitrio Dei, qui annexuit ei vim disponendi ad habitum fidei, quatenus pariter disponit ad perfectam justificationem: ut omittam, quòd *Arriaga sup. n. 25.* contendat potius censendum esse connaturale, ut fides tanquam principium per se requisitum infundatur ante actus. Denique si actus v. g. fidei esset physicè productivus habitus infusi, non mirum, quòd hic statim tunc produceretur: verum consequenter tunc foret illa natura ipsius habitus & actus; eum naturæ actus, qui modò est, omnino repugnet, fidem Theologicam producere. Adde idem argumentum mutatis terminis militare contra virtutes morales infusas, quæ quantumvis actus proportionati præviè eliciantur, non infunduntur ante charitatem: item contra augmentum habitus fidei, utpote qui non augetur per actus elicitos à peccatore fideli: & tamen si actus isti essent physicè productivi habituum proportionatorum, eos statim producerent vel auferent.

QUÆSTIO VII.
De Inæqualitate & Cessatione
Virtutum.

DE Virtutum inæqualitate pauca sunt dicenda, tum quia quædam de ea traduntur in materia particularium virtutum, tum quia pro parte est res valde incerta, ac difficilis seu potius impossibilis judicari. Constat saltem in generali, non omnes virtutes esse æquales, prout nec æqualia sunt omnia vitia & peccata opposita. Deinde in particulari constat inter omnes excellere charitatem, de qua Apostolus *1. ad Cor. 12.* ait: *Ambuc excellentiorum virtutum vobis demonstro. Et c. 13. Major autem horum est charitas. Et ad Coloss. 3. Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.* Unde *Augustinus l. 15. de Trinit. c. 18.* docet, ex donis Dei nullum esse donum minus charitate, vel æquale. Nimirum quia habet objectum perfectissimum, & in illud tendit modo perfectissimo. Charitas enim modo purissimo Deum merè propter se respicit, eique voluntatem nostram sine admixtione amoris proprii subdit; secus quam Spes. Præterea ipsa universalissimè voluntatem Deo, atque ad eò ipsi honestati subjicit & conformat in omnibus, quæ Deo placent, & consequenter circa omnium virtutum objecta, utpote Deo placentia; idque etiam si nulum inde præmium sive commodum operanti refularet. Quòd postremum non convenit Spei; quamvis ipsa alioquin voluntatem nostram quodammodo generaliter divinæ subjiciat, quatenus omnia virtutum opera ad finem Spei conducunt. Reliquæ autem virtutes morales in particulari solum materia voluntatem nostram divinæ, ipsique honestati conformant. Unde secundum Apostolum *ad Rom. 13.* Charitas impletionem totius legis continet. Ipsaque finis præcepti dicitur *1. ad Timoth. 1.* Hinc denique soli charitati concessum est, ut filios ac heredes Dei constituat. Charitas succedit spes, spei fides: hæc subsequuntur virtutes morales, primò justitia, deinde fortitudo, denique temperantia. Inter species autem justitiæ antecellit Religio, & virtus ei affinis (si non sit species) Pœnitentiæ, ac virtus inclinans ad plium credulitatis affectum, qui est prævius ad capeffendam fidem. Vide *D. Thomam quæst. 66.*

Quòd attinet ad Virtutum cessationem, illæ semel comparatæ manent in hac vita, quousque physicè vel demeritoriè destruantur per actus pravos. Nam virtutes quidem Theologicæ, sicut non comparantur physicè per actus, sic neque per contrarios physicè destruantur, ut docent communiter *Scotus*, & alii Theologi passim. Ratio est: quia

73.
Virtutes non omnes æquales,

perfectiss. ma est charitas.

Quæ ordo ceterarum.

74.
Virtutes Theologicæ destruantur demeritoriè.

modo se habet ad spem, quo infidelitas ad fidem; hæc autem amittitur per peccatum mortale infidelitatis. Spem insuper velut indirecte tolli per actum infidelitatis, docent unanimiter Theologi, immo Suarez disp. 1. de Spe sect. 8. dicit hoc esse certum. Ratio est: quia fides est fundamentum spei, & radix totius status supernaturalis: & per infidelitatem statuit se homo voluntarie in statu incompossibili cum actu fidei adeoque spei eliciendo. Quamvis hæc probatio, aut aliqua alia hic allegabilis non convincat. Fides dehiq; juxta Tridentinum supra amittitur peccato infidelitatis, ei directe opposito, non autem quocumque alio peccato mortali.

do etiam peccato infidelitatis:

que solo destruitur sit.

76. Virtus acquisita sicut comparatur multitudi actuum, sic & destruitur multis actibus repugnantibus, quibus generatur habitus vitiosus, ut à contrario sensu colligitur ex Tridentino sess. 24. c. 8. de bonis & satisfactoriis operibus dicente: Vitiosos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt. Estque perinde, sive actus illi sint peccata mortalia, sive venialia; nam etiam per frequentes veniales intemperantias v. g. perdi potest temperantia acquisita; cum enim actus non generent habitum in quantum sunt formaliter mali, ratio repugnantiae non est malitia gravis vel levis, sed tendentia actus repugnans physicae tendentiae actus virtutis, quæ etiam reperitur in actu venialiter malo. Idque satis constat in illis materiis, circa quas actus non solent habere majorem malitiam quam venialem, v. g. in materia urbanitatis. Nihilominus etiam virtutem obligantem sub mortali posse perdi per multiplices actus oppositos, etsi malos tantum venialiter, saltem defectu deliberationis, satis ex ratione jam facta colligitur. Confirmatur: quia sicut v. g. grave & leve opponuntur eidem virtuti per defectum: ergo ipsa simpliciter destrui potest per alterutrum.

Dicitur vero malitiam rationis malis

etiam si sit virtus obligans sub mortali.

77. In animabus non Arriaga peccatis.

Dices cum Arriaga (qui To. 3. Tr. de Vitis & Peccatis disp. 40. sect. 4. cum quibusdam aliis oppositum tenet) assuetus furtis levibus non facilitatur nec inclinatur ad gravia, nisi forsitan indirecte, qualiter generantur venialia disponunt ad mortale, & conversans modica paulatim decedit ob similitudinem objectorum: idcirco diversus videtur habitus inclinans ad magnam & ad parvam materiam: etsi enim sit idem objectum formale, tamen est diversa difficultas. Resp. Neg. Aff. & quidquid in objectione allegatur. Immo ipse Arriaga (cujus est hæc obiectio) fatetur assuetum furtis gravibus & deliberatis inclinari etiam ad levia & inde liberata per eundem habitum: ergo idem habitus est, qui inclinatur ad utraque; & consequenter assuetus levibus etiam facilitatur ad gravia. Nec obstat quod sæpe in gravibus quis sentiat difficultatem, & remortium: hoc enim non est defectu habi-

tus, sed quia per accidens in furtis gravibus quedam concurrunt regardantia, v. g. timor patibuli & inferni &c; quæ si absissent, aut nescirentur, habitus ad furandum parva, etiam facile furaretur magna: quod enim ad furandum trahit est utilitas: si igitur utilitas parva trahat, quanto magis per se loquendo magna?

Ad durationem virtutum post hanc vitam quod attinet, in primis nulla Virtus Theologica manet in damnatis, ut Doctores unanimiter docent: addegit Bannez 2. 2. q. 5. art. 2. dub. 1. oppositum censet esse temerarium. Ratio est: quia illæ spectant ad statum & ordinem gratiæ, à quo damnati penitus exciderunt; uti & à fine supernaturali, ad quem virtutes istæ sunt via. Itaque in ipsis cessat finis, ob quem talia dona à Deo conferuntur; suntque iidem donis tam sublimibus omnino indigni, quibus proinde privari merentur, qui in æternum privantur ipsa gloriâ. Confirmatur: quia juxta fidem carent charitate; spem verò esto ante non destructam, per actus desperationis destruerent; uti & fidem per actus contrarios piæ affectioni credulitatis.

78.

In damnatis nulla manet Virtus Theologica.

Nec refert, quod in dæmonibus sit fides, juxta illud Jac. 2. Et dæmones credunt, & contremiscunt; credunt nimirum, quod Deus unus est, ceterosque Symboli articulos, ut ex Evangelio aliisque Scripturis satis intelligi potest. Non refert, inquam, quia non credunt fide divinitus infusâ, sed ex subtilitate naturæ; nec voluntarie, sed coactè. Convincuntur enim, tum evidenti rerum experientiâ, tum per vera miracula pro confirmandis fidei articulis facta; quæ quidem à falsis miraculis optime discernunt, esseque testimonia certissima veritatis cognoscunt. Quare apertum est discrimen inter fidem etiam innotentem hominum viventium & fidem dæmonum: cum ista sit voluntaria, hæc coacta: ista supernaturalis, hæc naturalis, innata discursui & evidentiae rationum. Unde rectè dixit August. 9. de Civit. c. 21. dæmones cognoscere Christum non lumine fidei, sed efficiaci signorum. Nec tamen ideo vacillat comparatio Apostoli, quæ in hoc consistit, quod sicut dæmonibus ad salutem nil prodest omnis illa notitia, quam de mysteriis fidei habent, quia non adest bona voluntas: sic nec Christiano, quamdiu non studet bonis operibus; fides ad salutem prodesse possit. Quod attendens Augustinus, & tamen sciens non nihil interesse, dixit Serm. 31. de Verbis Apost. post. c. 9. fidem malorum hominum esse prope fidem dæmoniorum.

79.

Quæ fides dæmonum, memorata Jac. 2. quæ in. et. hanc & si. deus peccatoris assuetis.

Nihilominus in animabus purgatorii manet juxta Doctores communiter non solum charitas, sed etiam ceteræ Virtutes Theologicae: nam credunt, item sperant beatitudinem, ipsis quidem certam, tamen adhuc absentem, immo arduam, & quoad tempus

80.

In animabus purgatoris manet fides, spes & charitas.

tempus illam obtinendi etiam, interdum saltem, incertam: denique iustae sunt & ex fidei directione Deum diligunt. Neque etiam in iis evacuari decebat quod ex parte est, donec in iisdem succederet quod perfectum est; ut à contrario sensu colligitur ex Apostolo. Cor. 13.

81. In beatis manet charitas, sine fide.

In Beatis, erò manet juxta omnes charitas; de qua Apostolus 1. ad Cor. 13. Charitas nunquam exidit. Fides quoque juxta Doctores communiter non manet; quia ei succedit visio seu lumen gloriae, cujus vicem hic supplebat, & ad quod tamquam perfectionem sui ordinabatur. Unde ejus adventu evacuatur, juxta illud Apostoli supra: Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Quod de fide etiam habituali intelligunt doctores communiter. Alioquin si de actibus tantum esset sermo, non solum fides, sed etiam charitas evacuaretur, utpote cujus actus destruitur, succedente alio perfectiori & specie distincto.

Nec refert, quòd Beati in cælo aliqua credant, quæ scilicet ipsis revelantur extra Verbum. Nam hoc dato, non oporteret in illis habitum fidei relinqui pro paucis istis & secundariis actibus, cum non posset operari circa primum objectum, Deum, qui ibi clarè videtur.

82. Habitus Spei in iis qualiter maneat juxta nonnullos.

De habitu Spei Suarez disp. 1. de Spe sect. 8. Coninck disp. 19. art. 10. nu. 131. & nonnulli alii Recentiores censent cum remanere, non quidem sub nomine Spei & officio sperandi, sed ut ibi eliciat actus relationis beatæ circa objectum hic speratum, ibi possessum, qui correspondent actibus spei in via. Ut proinde habitus spei non sit restrictus ad sperandum bonum absens; sed sit unus generalis, potens ad eliciendos actus amoris concupiscentiæ Dei ut sic, abstrahendo ab objecti præsentia & absentia. Et quidem indubie potuisset habitus tam generalis spei, uti charitatis, à Deo infundi, ut rectè notavit Scotus 3. d. 31. n. 6. & 8. scilicet (inquit n. 8.) supponimus nunc ex dictis Sanctorum distinctionem illorum habituum, scilicet Spei & Charitatis, ita quòd Spes non inclinatur ad actum tendendi in bonum commodum absolute, sed ad actum imperfectum ex absentia objecti. Charitas autem sit principium & habitus tendendi in Deum, ut est bonum in se. Quod etiam docet D. Thomas & plerique alii Scholastici. Et consonat Apostolus supra, solli charitati adscribens hanc prærogativam, quòd nunquam excidat, adeoque supponens Spem, quòd ex parte sit, evacuandam. Id quod obviè intellectum sonat, non tantum excidere quoad nomen & officium sperandi (ut Alii contendunt) sed simpliciter ipsam tolli & evacuari; prout ex modo illo loquendi colligitur fidem simpliciter tolli & destrui. Ut proinde Spes sit habitus restrictus ad sperandum bonum absens: præsens enim sperari non potest, juxta illud Apostoli ad Rom. 8. Spes quæ videtur non est spes, id est,

A quibus dissentit Scotus, D. Thomas & plerique Doctores.

nulla est spes rei jam præsentis & possessæ: Nam (ut subiungit) quòd videt quis, quid sperat? q. d. re quæ sperabatur obtentâ, nulla jam restat causa sperandi.

Nec refert, quòd beati adhuc sperent beatitudinem corporum, eis absentem, quæ est objectum secundarium Spei. Nam hoc concessio (quod tamen Varii negant) pro isto actu secundario post judicium cessaturo, non est relinquendus habitus impotens operari circa primum objectum.

Nihilominus si habitus Spei esset generalis, adeoque in patria maneret; possent actus isti referri in illum habitum. In quem etiam tamquam causam efficientem refertur ab aliis Auctoribus beata tentio; & rectè, suppositâ hæc doctrinâ. Alioquin sicut habitui fidei succedit lumen, sic habitui Spei posset succedere novus habitus, qui eliciat tentionem, ut docet magister Felix de Incarn. c. 12. diff. 1. in fine, & videtur insinuare Scotus sup. num. 5. in fine. & num. 6. in principio. Eò quòd connaturalis actus iste perenniter continuandus refundatur in principium intrinsicum & permanens. Pendet hoc tamen à libertate Dei, cujus jugiter præsentis actualis & potentior concursus indubie posset sufficere. Prout etiam sufficere posset pro eliciendis actibus fruitionis beatificæ. Quamvis de factò hi eliciantur ab habitu charitatis, utpote generali, & ibidem congruè remanent, idcirco, eodem dono sumus hic & in patria filii Dei.

83. Occurrit objectioni.

A quo principio eliciantur beata tentio.

Denique Virtutes morales seu acquisite manent post hanc vitam juxta Doctores communiter 3. d. 3. & 1. 2. quæst. 67. qui tamen potissimum loquuntur de beatis. De quibus ista quidem est ratio specialis, quòd congruum sit ut Deus hæc ornamenta, labore Sanctorum in hac vita comparata, & statui beatitudinis non repugnantia, conservet, ac fortasse virtutes, quæ hic defuerunt, per accidens infundat. Hæc tamen ratio proportionatè militat etiam in animabus purgatorii quoad virtutes hic acquisite. Generalis quoque ratio est, etiam pro damnatis, quòd hæc virtutes non destruantur, nisi vel per destructionem subjecti (quod tamen semper post hanc vitam manet, scilicet anima rationalis) vel per suspensionem influxus conservativi, quem non videtur congruum suspendere, sed potius congruit, ut naturales perfectiones hic habitæ relinquuntur in damnatis, quousque ipsi se illis privent per actus contrarios, & hic est tertius modus destruedi virtutes, qui quidem apparentissime à damnatis paulatim adhibetur; cum sint futuri in malo obstinati, & in quævis peccata se ex rabie malitiæ præcipitaturi: quousque tamen id seriant (facient autem liberè) decet habitus virtutum manere: sicut etiam in eis manebunt scientiæ naturales. Nec obstat dictis, quòd beati non patiantur difficultatem in bono, nam ex naturæ sua pati possent, quod

84. Virtutes acquisite manent in beatis & animabus purgatorii.

An vel quomodo etiam in damnatis.

Et, supposita hac doctrina. Alioquin sicut habitus fidei succedit lumen, sic habitus Spei posset succedere novus habitus, qui eliciat tentationem, ut docet noster Felix de Incarn. c. 12. diff. 1. in fine, & videtur influare Scotus sup. num. 5. in fine, & num. 6. in princip. Et quod connaturalis actus iste perenniter continuandus refundatur in principium intrinsicum & permagens. Pendet, hoc tamen a libertate Dei, cujus jugiter presentis actualis & potentior concursus indubie posset sufficere. Potest etiam sufficere posset pro eliciendis actibus fruitionis beatificae. Quamvis de facto hi eliciantur ab habitu charitatis, utpote generali, & ibidem congrue remanente, idcirco, ut eodem dono sumus hic & in patria filij Dei.

clinans in actus contra praescriptum rectae rationis. Unde vitium opponitur virtuti, scilicet: acquisita, idque gratia inferiorum, v.g. temperantia, intemperantia, castitatis luxuria &c. Virtus tamen in genere & vitium non repugnant: cum gratia inferiorum inferiorum, v.g. justitiae & luxuriae, saepe insint eidem.

Opponitur
Virtuti gratia inferiorum

Inter vitium quoque & virtutem infusam non est physica oppositio seu contrarietas: quandoquidem vitium & virtus infusa possunt se compati, etiam in gradu intenso. Hoc patet in eo, qui vitium contra virtutes infusas acquiritis praeditus, per ferventem dispositionem justificatur, accedente praesertim susceptione Sacramentorum. Hic enim accipit virtutes infusas in gradu excellenti, & tamen retinet vitia praeterita, quae proinde tantam illi adhuc postea difficultatem faciunt, actusque virtutum retardant. Ratio a priori est, quod virtutes infusae sint instar potentiae, & tantum dent simpliciter posse, non autem ullam inclinationem aut propensionem: sicut ergo potentia v.g. ad amandum potest esse simul cum quolibet v.g. habitu odii, sic etiam cum eo consistere potest habitus infusus v.g. charitatis. Unde si peccator justificatur sine actu amoris amicitiae per attritionem cum Sacramento, habitus praesistens odii nequidem imminetur.

86.
Inter Vitium & Virtutem infusam non est physica oppositio.

Nihilominus ipsi vitiosi actus quadam ratione opponantur actibus virtutum infusarum, v.g. odium Dei actui supernaturali amoris: quia etsi unus sit supernaturalis, alter naturalis, ambo tamen tendunt in idem objectum sub ratione repugnante. Et haec physica repugnantia est inter eosdem actus, etiam si actus odii sit indeliberatus aut tantum venialiter malus. Unde ex repugnantia actuum non sequitur repugnantia habituum: nequidem etiam per actus veniales malos posset minui ac destrui habitus charitatis. Moraliter tamen & theologice rem considerando consentur Vitia opposita etiam virtutibus infusis, v.g. habitus odii charitati, infidelitas, fidei: eo quod inclinent in actus repugnantes & modo opposito tendentes in idem objectum.

87.
Qualiter in vicem opponantur eorum actus.

Causa efficiens vitiorum est ipsa voluntas, mediantibus actionibus pravis. Quae est converso vitiosos habitus male vivendo comparatos, contrarius virtutum actionibus poenitentes tollunt juxta Trid. sess. 14. c. 8.

88.
Qua causa efficiens vitiorum.

An autem divinitus posset habitus vitiosus infundi a solo Deo, est inter Theologos controversum. Suarez 1. 2. Tract. 4. possim. disp. 4. Sect. 2. & plures alii id negant ex eo, quod id videatur repugnare bonitati Dei, qui sic hominem velut impelleret ac induceret ad peccandum. Quemadmodum idcirco nequit alicui consulere peccatum. Nihilominus Vasquez, Tannerus Tom. 2. disp. 4. quest. 1. num. 13. Arriaga, Tom. 3. disp. 39. sect. 4. Et plures alii affirmant.

An infundi a solo Deo

84.
Virtutes acquiruntur in beatitudine & animabus purgatorii.

An vel quomodo etiam in damnatione.

Denique Virtutes morales seu acquisitae manent post hanc vitam juxta Doctores communiter 3. d. 33. & 1. 2. quest. 67. qui tamen notissimum loquuntur de Beatis. De quibus ista quidem est ratio specialis, quod congruum sit ut Deus haec ornamenta, labore Sanctorum in hac vita comparata, & statui beatitudinis non repugnantia, conservet, ac fortasse virtutes, quae hic defuerunt, per accidens infundat. Haec tamen ratio proportionate militat etiam in animabus purgatorii quoad virtutes hic acquisitas. Generalis quoque ratio est, etiam pro damnatis, quod haec virtutes non destruantur, nisi vel per destructionem subjecti (quod tamen semper post hanc vitam manet, scilicet anima rationalis) vel per suspensionem influxus conservativi, quem non videtur congruum suspendere, sed potius congruit, ut naturales perfectiones hic habitae relinquuntur in damnatis, quousque ipsae se illis privent per actus contrarios: & hic est tertius modus destruendi virtutes, qui quidem apparentissime a damnatis paulatim adhibebitur; cum sine futuro a malo obstinati, & in quavis peccata se ex rabie malitiae praecipitaturi: quousque tamen id faciant (facient autem liberè) decet habitu virtutum manere: sicut etiam in eis manebunt scientiae naturales. Nec obstat dictis, quod Beati non patiantur difficultatem in bono, nam ex natura sua pati possent, quod sufficit ut habitus acquisiti pro ornamento animae relinquuntur. Non obstat etiam, quod multarum virtutum moralium materia illis desit, v.g. temperantiae &c. nam possunt elicere actum circa materiam praeteritam, vel circa mediocritatem virtutis ut sic.

QUESTIO VIII.

De Vitiis in Genere.

85.
Quia sit vitium.

VITium est habitus electivus a mediocritate declinans: sive est habitus in-